

استفتائات وقف

از مقام معظم رهبری (ادام الله ظلّه)

استفتاء: طبق وقفنامه‌ای که واقف عرصه‌ای را وقف به صورت یک عشر صرف روشنایی روضه متبرکه که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام و مابقی آن بر اولاد نسلاً بعد نسل می‌باشد که اکنون اینجانب احدی از متولیان موقوفه فوق الذکر می‌باشم و در وقفنامه قید شده است که اجاره بیش از یک سال بر متولیان مجاز نمی‌باشد و متخلف دچار لعن خداوند قرار گیرد، آیا متولیان قبلی یا فعلی می‌توانستند یا می‌توانند مخالف نظر واقف حتی قسمتی از عرصه را بیش از یک سال اجاره داده یا بدهند. (ضمناً حضرت امام علیه السلام در تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۵۷۴، کتاب اجاره، مسأله ۱۱، فتوایی در این خصوص مرقوم نموده‌اند)

بِسْمِ
 مَرَّةٍ حَقِّ نَدَارٍ بِرِخْلَتِ شَرْطِ وَقْفِ
 هَر كَنْدِ نَسَبِ بَا عَارِ مَبْرَارِ كَلِ
 دَر فَرَضِ سَوْأَلِ تَوْلِيَتِ نَدَارِ، ر
 لَذَا اِرْتِبَاطِي بَاسْأَلِ تَحْرِيرِ نَدَارِ
 ۱۵۹۳۳

بسمه تعالی

متولی حق ندارد بر خلاف شرط واقف عمل کند و نسبت به اجاره بیش از یک سال در فرض سؤال تولیت ندارد، و لذا ارتباطی با مسأله تحریر ندارد.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء: زمین کشاورزی از قدیم الایام موقوفه بوده و منطقه به موقوفه بودن او شهادت می دهند حتی از پدرانشان نقل می کنند اشخاصی هم به عنوان متولی سهم مقرری از کشاورز گرفته به قول خودشان خیریه کرده اند و بعد از فوت پدرانشان ورثه آن ها به همین منوال سهم را در یک قرن گذشته گرفته اند و حالا ورثه، منکر موقوفه بودن می باشند و سند وقف هم در دست نیست؛ آیا می توانند همین زمین را تصرف نموده و به عنوان ملک شخصی خود همه را به مصرف شخصی خود برسانند؟ خواهشمند است حکم شرعی را مرقوم فرمایید.

بِسْمِ تَعَالَى
 با فرض شهرت به وقفیت، زمین مذکور
 حکم وقف را دارد، و تصرف در آن بدون
 اذن متولی شرعی موقوفه حکم غصب را دارد
 ۱۵۸۰۷

بسمه تعالی

با فرض شهرت به وقفیت، زمین مذکور حکم وقف را دارد، و تصرف در آن بدون اذن متولی شرعی موقوفه حکم غصب را دارد.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: منزلی در جنب مسجد بوده که صاحب آن دودانگ منزل خود را وقف مسجد نامبرده کرده که صحنی داشته باشد و صیغه وقف خوانده شده، بعد از فوت او عیالش کلیه منزل را فروخته

و مبلغ سیصد هزار تومان به اماناء مسجد داده. آیا تکلیف چیست می توان این پول را به مصرف دیگر مسجد رساند یا این که زمین به حال وقف باقی است، خواهشمند است تکلیف شرعی را مرقوم فرمایید که مورد لزوم است.

بسمه تعالی
 واقف اگر پس از انشاء وقف زمین موقوفه را
 به قبض متولی شرعی موقوفه یا همت وقف داده
 وقفیت آن تمام و فروتن آن باطل است زمین
 باید به وقف برگردد و پول پرداختی فروشنده به او
 مسترد شود و خسارت مشتری یا فروشنده
 ضمانت است، ولی اگر قبض موقوفه در حالت
 واقف حاصل نشود یا نباشد با فوت او وقف
 باطل گردید و زمین جزو بیاترک او محسوب می
 گردد و در هر سه صورت پول پرداختی
 فروشنده اگر تبرع برای مصارف مسجد باشد صرف
 آن در امور مسجد مانع ندارد
 ۱۶۳۰۶

بسمه تعالی

واقف اگر پس از انشاء وقف، زمین موقوفه را به قبض متولی شرعی موقوفه

یا جهت وقف داده، وقفیت آن تمام و فروش آن باطل است. زمین باید به وقف برگردد و پول پرداختی فروشنده به او مسترد شود و خسارت مشتری را فروشنده ضامن است، ولی اگر قبض موقوفه در حیات واقف حاصل نشده باشد، با فوت او وقف باطل گردیده و زمین جزو ماترک او محسوب و به تمام ورثه می‌رسد، و در این صورت پول پرداختی فروشنده اگر تبرع برای مصارف مسجد باشد، صرف آن در امور مسجد مانع ندارد.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء: قسمتی از مدرسه علمیه که وقف بوده تخریب گردیده و جهت احداث ساختمان تجاری واگذار گردید که قسمت اعظمی از آن به عللی به وقف برگشته و بخش کمتری در ملکیت اشخاص باقی مانده، آن قسمت که به وقف برگشته به وسیله متولیان و یا اداره اوقاف اجاره بندی و اکنون هم در تصرف مستأجرین متصرف قرار دارد.

سؤال: آن قسمت که به وقف برگشته که در اجاره متصرفین فعلی می‌باشد، می‌شود تجدید اجاره نمود و متصرفین همانند گذشته استیفای منافع نمایند یا باید خلع ید نمود و مغازه‌ها را تخریب و عرصه آن را ضمیمه مدرسه مذکور نمود.

بسم الله الرحمن الرحيم
 مدرسه موقوفه و عرصه آن که وقف استغناج بوده و
 بعد از آن وقف بنفست بصورت مغازه و غیره شرعاً
 جایز نیست، بلکه باید آنرا به حالت سابق برگرداند
 و ابقاء ماسه‌های تصرف در بصورت مغازه و غیره
 و دریافت اجاره بها، از تصرفین صورت شرعی ندارد
 و شرعاً جایز نیست
 ۱۸۶۱۹

بسمه تعالی

مدرسه موقوفه و عرصه آن که وقف انتفاع بوده و هست تبدیل به وقف منفعت به صورت مغازه و غیره شرعاً جایز نیست، بلکه باید آن را به حالت سابق برگردانند و ابقاء مساحت‌های تصرف شده به صورت مغازه و غیره و دریافت اجاره بها از متصرفین صورت شرعی ندارد و شرعاً جایز نیست.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء: مکانی است که حدود یکصد سال قبل به منظور استفاده مطلق فقراء و دیگر مسافران رهگذر به عنوان کاروانسرا و خیرات وقف شده است، بعضی از وارثان صاحب خیرات به علت ندانستن مسأله و یا داد و ستدهایی که بین یکدیگر داشته‌اند، به دیگران فروخته و در تصرف ورثه خریداران است؛ این گونه معاملات و تصرفات ورثه خریدار در این مکان چگونه است؟

بسمه تعالی
متولی شرعی جایز نیست، و تصرف در وقف بدون اذن
۱۶۳۲۹

بسمه تعالی

وقف قابل خرید و فروش نیست، و تصرف در وقف بدون اذن متولی شرعی جایز نیست.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء: سهم الارث خانه و باغچه «غرسی و اعیانی» شخصی از موقوفه حضرت سید الشهداء علیه السلام خریداری و پس از تعمیر، تجدید بنا، غرس اشجار، آبیاری، مراقبت و ... به حکم اضطرار در آن ساکن و همه ساله اجاره معینه را به اوقاف پرداخته‌ایم چون متولی ندارد و هم اکنون چند سوال زیر برای ما مطرح می‌باشد:

(۱) انجام عبادات، فرایض و سکنی در ملک مذکور؟

بسمه تعالی
موقوفه قابل خرید و فروش و استملاک نیست ولی اجاره آن از متولی شرعی موقوفه الاستولی ها من
داشته باشد و در آنجا هیچ شیئی یا نهاییه مجازاً مانع ندارد و بعد از اجاره کردن از متولی موقوفه
تصرفات استغنائی در آن مجاز و به اشکال است

بسمه تعالی

موقوفه قابل خرید و فروش و استملاک نیست ولی اجاره آن از متولی شرعی موقوفه اگر متولی خاص داشته باشد وگرنه از حاکم شرع یا نماینده مجاز او مانع ندارد و بعد از اجاره کردن از متولی موقوفه تصرفات انتقاعی در آن جایز و بی اشکال است.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

۲) آیا اینجانبان «خریداران» در فروش، رهن، اجاره یا صلح اعیانی مذکور با اداره اوقاف، حسینیه‌ها، مدارس، مراکز آموزشی و اولاد و اشخاص ذی صلاح مجازیم یا خیر؟

بسمه تعالی
گذشت که خرید و فروش موقوفه با رضیت، و رهن یا اجاره یا صلح اعیانی تابع
ملکوتی قرارداد اجاره موقوفه از متولی شرعی است

بسمه تعالی

گذشت که خرید و فروش موقوفه جایز نیست، و رهن یا اجاره یا صلح اعیانی تابع چگونگی قرارداد اجاره موقوفه از متولی شرعی است.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

۳) و در فرض فروش اعیانی مذکور، ارزش تقریبی ملک مذکور را کدام مرجع باید تعیین نماید و در شیراز چه کسی؟

بسمه تعالی
اعیانی از ملک شخصی است با رضیت یا بی رضیت تعیین قیمت مولک
به توافق او با مشتری است ولی استعانت از بیع موقوفه
تابع ملکوتی قرارداد اجاره موقوفه است
۱۶۵۹۲

بسمه تعالی

ایمانی اگر ملک شخصی مستأجر موقوفه باشد، تعیین قیمت موکول به توافق او با مشتری است ولی انتقال آن به تبع موقوفه تابع چگونگی قرارداد اجاره موقوفه است.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء: احتراماً استدعا دارد نظر مبارک راجع به ورود افراد اجنبی و اهل کتاب و غیر مسلمان به مساجد و اماکن مقدسه و باستانی به عنوان توریست و عکسبرداری و فیلمبرداری و تهیه گزارش را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی

مانعی از دخول کفار در مساجد غیر از مسجد الحرام و مسجد نبوی (ص) نیست
مگر در صورتی که مستلزم بنجیر مسجد یا تنگ آن یا روی مکتب جنب مسجد باشد

۱۶۵۲۲

بسمه تعالی

مانعی از ورود کفار در مساجد فی نفسه غیر از مسجد الحرام و مسجد النبوی (صلی الله علیه و آله) نیست مگر در صورتی که مستلزم تنجیس مسجد یا هتک آن یا موجب مکتب جنب در مسجد باشد.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای